

A vélemény elkészítését a

Nemzeti
Együttműködési
Alap pénzügyi támogatása tette lehetővé.

A MAGYAR LMBT SZÖVETSÉG VÉLEMÉNYE A MIKROCENZUS 2016 KÉRDŐÍV CSALÁDI ÁLLAPOTRA VONATKOZÓ KÉRDÉSEI KAPCSÁN

2016. július 14.

**MAGYAR
LMBT
SZÖVETSÉG**

A Magyar LGBT Szövetség üdvözli, hogy a Központi Statisztikai Hivatal a 2016. évi mikrocenzus kapcsán Civil Partner Programja keretében konzultációt szervezett a kérdőív tervezetének megvitatására. Szintén üdvözöljük, hogy a kérdőívben külön nevesítésre került a bejegyzett élettársi kapcsolat intézménye. Ugyanakkor sajnálatunkat fejezzük ki amiatt, hogy a 2011-es népszámlálási kérdőívhez hasonlóan a mikrocenzus kérdőívében szereplő egyes kérdések is figyelmen kívül hagyják a különböző jogintézmények jogi hátterét, egymástól jelentősen eltérő jogintézményeket összevontan kezelnek, amely összezavarhatja a kérdőív kitöltőit, ezáltal az adatok megbízhatósága jelentősen csökken.

Magyarországon mind az azonos nemű, mind a különemű párok számára három-három együttélési forma áll rendelkezésre: a legszorosabb kapcsolatot a különemű párok esetében a **házasság**, az azonos nemű párok esetén a **bejegyzett élettársi kapcsolat** jelenti. A bejegyzett élettársi kapcsolat a házassághoz hasonlóan családjogi intézmény, amely az anyakönyvvezető előtti akaratnyilvánítással jön létre, és a felek halála vagy bírósági/közjegyzői bontás esetén szűnik meg. A jogszabály néhány kivételtől eltekintve a házasság jogkövetkezményeit rendeli alkalmazni a bejegyzett élettársi kapcsolatra, így az nem csak formájában, hanem tartalmában is a házassághoz áll közel.

A spektrum másik végén a mind azonos, mind különemű párok számára elérhető, leglazább együttélési formát jelentő **élettársi** kapcsolat áll. Az élettársi kapcsolat tényhelyzeten alapul, automatikusan létrejön, ha a felek érzelmi-gazdasági közösségben együtt élnek, és megszűnik, ha a felek különköltöznek. Az élettársak jogai a házastársakhoz és bejegyzett élettársakhoz képest jelentősen korlátozott. A hasonló elnevezés ellenére tehát az élettársi kapcsolat és a bejegyzett élettársi kapcsolat teljesen más jogintézmények, a bejegyzett élettársak nem minősülnek élettársnak. A Ptk. 6:514. § (2) szerint „Az élettársi kapcsolat (...) megszűnik, ha az élettársak egymással házasságot kötnek, bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítenek.”

Végül 2010 óta mind az azonos, mind a különemű élettársak kérhetik felvételüket a közjegyzők által vezetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába. Bár szigorú jogi értelemben az így létrejövő **nyilvántartott élettársi kapcsolat** nem különbözik a bejegyzés nélküli élettársi kapcsolattól, és a nyilvántartás eredeti célja szerint csak a kapcsolat fennállásának bizonyítását könnyítette volna meg, az évek során azóta a jogalkotó a nyilvántartásba vétel tényéhez további jogkövetkezményeket kapcsolt pl. a családtámogatások és a bevándorlás területén, így a nyilvántartott élettársi kapcsolat ma már egy köztes jogintézménynek tekinthető.

További fontos jogi rendelkezés, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. törvény (továbbiakban: Békvt.) 3. § (5) szerint „Ha e törvény a házasság vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat fennállásához, illetve a házasság vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnéséhez nem állapít meg eltérő jogkövetkezményt, továbbá ha a jogosultság vagy a kötelezettség az özvegyet és az özvegy bejegyzett élettársat megkülönböztetés nélkül megilleti vagy terheli, a családi állapotra vonatkozó nyilatkozat csak olyan formában követhető meg, hogy a „házas” és „bejegyzett élettárs”, az „özvegy” és az

„özvegy bejegyzett élettárs”, illetve az „elvált” és az „elvált bejegyzett élettárs” megjelölés együtt szerepeljen.” A jogszabály tehát egyértelmű iránymutatást fogalmaz meg arra vonatkozóan, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat az ehhez hasonló helyzetekben **házassággal teljesen azonos módon kezelendő.**

A mikrocenzus kérdőív 11. kérdése (Mi a törvényes családi állapota?) ehhez képest elkülönítve kérdez rá a „házas” és „bejegyzett élettárs”, az „özvegy” és az „özvegy bejegyzett élettárs”, illetve az „elvált” és az „elvált bejegyzett élettárs” családi állapotokra. Bár ez ellentmondani látszik a Békvtv. együttes kezelést előíró rendelkezésének, mivel a rendelkezés mögött elsősorban adatvédelmi okok állnak, és az anonim mikrocenzus kérdőív esetén ez nem merül fel szempontként, ez a megoldás álláspontunk szerint elfogadható.

Problémásnak tartjuk viszont azt, hogy a 12.1 és 12.2 („Jelenlegi házasságát mikor kötötte?”, „Házastársával együtt él?”) kérdésekben kizárólag a házasság kerül nevesítésre, a bejegyzett élettársi kapcsolat viszont nem, holott e két kérdés éppen ugyanannyira releváns a bejegyzett élettársak, mint a házastársak esetén. E kérdéseket a 13.1 és 13.2 kérdések („Van élettársi kapcsolata?” „Élettársával egy lakásban él?”) nem helyettesítik, hiszen mint ahogy a házastársak esetén is elképzelhető, hogy a házastársak külön élnek, és a feleknek más személlyel van élettársi kapcsolatuk, ez ugyanígy a bejegyzett élettársak esetén is lehetséges.

Szintén problémásnak tartjuk, hogy a 15. kérdés („Milyen szerepet tölt be a családban (háztartásban)?”) válaszlehetőségei között a bejegyzett élettárs nem szerepel. A bejegyzett élettársak az „élettárs” válaszlehetőséget nem választhatják, mivel a fentiekben ismertetett jogi rendelkezés alapján élettársnak nem minősülnek. Szintén nehéz amellettt érvelni, hogy a bejegyzett élettársaknak a „férj, feleség” válaszlehetőséget kell választaniuk, hiszen ezek a jogi és a köznapi értelmezés szerint is csak a házastársakat jelölik. Elvileg a bejegyzett élettársak megjelölhetik a „más rokon személy” válaszlehetőséget, ekkor viszont a család nem mint párkapcsolaton alapuló család kerül számbavételre, ami ellentmondásban áll a család tényleges működésével, és azzal a következménnyel járna, hogy míg az élettársi kapcsolatban élő azonos nemű párok párkapcsolaton alapuló családnak, a bejegyzett élettársi kapcsolatban élő családok nem párkapcsolaton alapuló családnak minősülnének.

Mindezek alapján javasoljuk, hogy:

- **a 12.1 és 12.2 kérdések egészüljenek ki a bejegyzett élettársi kapcsolat intézményével;**
- **a 15. kérdés egészüljön ki egy új, „bejegyzett élettárs” válaszlehetőséggel, vagy a „férj, feleség” válaszlehetőség egészüljön ki a „bejegyzett élettárs” kifejezéssel.**